

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan eläintautilakia muutettavaksi siten, että valtiolle perittäisiin maksu osasta viranomaisvalvontaa, joka kohdistuu eläimistä peräisin olevasta jättees- tä eläinten rehuja ja rehujen raaka-aineita

valmistaviin laitoksiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talous- arvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Eläintautilaissa (55/1980) säädetään eläin- tautien vastustamiseksi ja ehkäisemiseksi suoritettavista viranomaisten toimenpiteistä. Lain täytäntöönpano kuuluu sen 5 §:n mu- kaan maa- ja metsätalousministeriön eläin- lääkitä- ja elintarvikeosastolle ja sen alaisi- na läänineläinlääkäreille ja kunnaneläinlää- käreille. Eläinlääkitä- ja elintarvikeosasto voi antaa täytäntöönpanotehtäviä myös muil- le maa- ja metsätalousministeriön alaisille viranomaisille.

Eläintautilain nojalla on annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös eläinjätteen käsittelystä (634/1994). Päätöksellä on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi 90/667/ETY eläinlääkintäsäännöistä eläinjätteen hävittä- misessä, käsittelyssä ja markkinoille saatta- misessa sekä taudinaiheuttajien ehkäisemi- sestä eläin- ja kalaperäisissä rehuissa sekä direktiivin 90/425 muuttamisesta, jäljempänä eläinjättedirektiivi. Eläinjätteellä tarkoitetaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä elintarviketuotantoon tarkoitettujen eläinten ruhoja tai ruhon osia, joita ei ole tarkoitettu suoraan elintarvikkeeksi, sekä turkiseläinten ruhoja. Päätöksen mukaan eläinjätettä käsit- televä laitos ei saa aloittaa toimintaansa en- nen kuin kunnaneläinlääkäri on hyväksynyt sen. Kunnaneläinlääkäri myös valvoo hyväk- syttyjen laitosten toimintaa ja tarkastaa ne vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Voimassa olevan rehulain (396/1998) sää- tämisen yhteydessä eläintautilakiin lisättiin 1 a §, jonka mukaan laki koskee myös eläin- peräisten rehujen hygieenistä laadun valvon- taa. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousmi- nisteriö päättää tarkemmin eläintautilain ja rehulain nojalla suoritettavan valvonnan yhteensovittamisesta.

Eläintautilain mukaisesta viranomaisten suorittamasta valvonnasta ei peritä maksuja eläinjätettä käsitteleviltä laitoksilta. Laitosten on kuitenkin maksettava niiltä edellytetyn omavalvontajärjestelmän ja siihen kuuluvien laboratoriotutkimusten kustannukset. Laitok- sia valvoville kunnaneläinlääkäreille makse- taan valtion varoista palkkioita ja kustannus- ten korvauksia eläinlääkäreiden toimituspalk- kioista annetussa asetuksessa (1269/1989) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Rehulaissa säädetään eläinten rehujen laa- dun, turvallisuuden ja pakkausmerkintöjen valvonnasta. Keskeisenä valvontavi- ranomaisena toimii Kasvintuotannon tarkas- tuskeskus. Kasvintuotannon tarkastuskeskus valvoo muun muassa eläinjätteestä rehua ja rehujen raaka-aineita valmistavia laitoksia. Rehulain 34 §:n mukaan lain nojalla suori- tettavan valvonnan kustannukset katetaan perimällä viranomaisten suoritteista valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

Valtion maksuperustelaisissa säädetään valti- on viranomaisten suoritteista perittävien

maksujen yleisistä perusteista. Viranomaisen valvontatoimenpiteiden katsotaan yleensä olevan lain 3 §:ssä tarkoitettuja julkisoikeudellisia suoritteita. Lain 6 §:n mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvia kokonaiskustannuksia (omakustannusarvo). Valtion maksuperustelain nojalla annetun valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:n mukaan omakustannusarvoon luetaan suoritteen tuottamisesta aiheutuvat erilliskustannukset sekä suoritteen tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista sekä muista valtion viranomaisen yhteiskustannuksista.

Valtion maksuperustelain 8 §:n mukaan asianomainen ministeriö päättää alaisensa viranomaisen suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen hinnoittelun perusteista. Suoritteet tuottava viranomainen päättää maksujen suuruudesta maksuperustelaisissa ja ministeriön päätöksessä säädettyjen perusteiden mukaisesti. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (950/1998) mukaan Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen suorittama rehulain mukainen rehun valmistuksen valvonta kuuluu laitoksen maksullisiin julkisoikeudellisiin suoritteisiin. Valvonnan kustannukset eläinjätettä käsittelevissä laitoksissa muodostuvat lähinnä näytteenotosta, näytteiden tutkimisesta ja tarkastuskäynneistä. Osa näytteistä tutkitaan maksutta Kasvintuotannon tarkastuskeskuksessa.

2. Ehdotetut muutokset

Eläimistä peräisin olevien jätteiden käyttöä eläinten rehun valmistuksessa valvotaan sekä rehulain että eläintautilain nojalla. Rehulain mukaisena valvontaviranomaisena toimii Kasvintuotannon tarkastuskeskus ja eläintautilain nojalla käytännön valvontaa hoitavat läänin- ja kunnaneläinlääkärit. Valvontatehtävien yhteensovittamiseksi ja rehunvalmistuksen valvonnan tehostamiseksi maa- ja metsätalousministeriöllä on tarkoitus siirtää eläintautilain mukainen eläinperäisten rehun valvonta osittain Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtäväksi.

Uuden tehtäväjaon mukaan Kasvintuotannon tarkastuskeskus hoitaisi eläintautilain mukaiset käytännön valvontatehtävät eläinjätettä käsittelevissä laitoksissa, jotka valmista-

vat rehuja tai niiden raaka-aineita. Kasvintuotannon tarkastuskeskus hyväksyisi laitokset käyttöönsä, suorittaisi tarkastuskäynnit ja valvoisi laitokselta edellytettävää omavalvontaa sekä antaisi lihaluujauhotehtaille vientiä varten tarvittavat terveystodistukset. Tarkastuskäynteihin osallistuisi kunnaneläinlääkäri. Teurastamon yhteydessä toimivien laitosten tarkastuksiin osallistuisi kunnaneläinlääkärin sijasta valtion palveluksessa oleva tarkastuseläinlääkäri. Kunnan- ja tarkastuseläinlääkärin virkatehtävänä on huolehtia eläintautien vastustamistyöstä, ja osana tätä toimintaa he valvoisivat myös eläinjätteen käsittelyä, kuljetusta ja käyttöä. Rehun valmistaminen eläinjätteestä on osa tätä tehtäväkokonaisuutta. Kunnaneläinlääkärin ja tarkastuseläinlääkärin on erityisesti eläintautiepidemioiden varalta perehdyttävä eläinjätettä käsittelevien laitosten toimintaan, minkä vuoksi myös heidän osallistumisensa Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen suorittamiin tarkastuskäynteihin on perusteltua. Läänineläinlääkärin tehtävänä olisi ohjata ja yhteensovittaa eläintautien vastustamistyötä virka-alueellaan erityisesti eläintautiepidemian sattuessa. Valvontatoiminnan järjestely tehostaisi eläinjätteestä valmistettavan rehun valvontaa ja parantaisi viranomaisen palvelukykyä keskittämällä laitosten asiointin pääasiassa yhdelle viranomaiselle.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus perii rehulain mukaisesta valvontatoiminnastaan maksuja. Eläintautilain nojalla suoritettavasta eläinjätettä käsittelevien laitosten valvonnasta ei sen sijaan peritä maksuja. Eläintautilain mukaisten valvontatehtävien siirtäminen Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle voidaan järjestää valvonnan kustannusten kannalta tarkoituksenmukaisesti, jos kustannusten sääntely on yhdenmukaista valvonnan perusteena olevassa lainsäädännössä. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan eläintautilakia muutettavaksi siten, että eläinjätettä käsittelevien laitoksilta, jotka valmistavat rehua tai rehun raaka-ainetta, perittäisiin maksu maa- ja metsätalousministeriön alaiselle viranomaiselle lain nojalla annetuista valvontatehtävistä. Viranomaisella tarkoitettaisiin Kasvintuotannon tarkastuskeskusta. Maksua ei perittäisi läänin-, kunnan- ja tarkastuseläinlääkäreiden suorittamasta valvonnasta. Tämä valvonta ei edellä selostetun, viranomaisille suunnitellun tehtäväjaon mukaan kohdistuisi välittömästi eläinjätettä käsitteleviin laitok-

siin siten, että valvontasuoritteita voitaisiin käyttää maksun määräämisen perusteena. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen maksun määrääminen ehdotetaan suoritettavaksi valtion maksuperustelain mukaisesti, ellei kansainvälisistä velvoitteista seuraa muunlaisia maksujen perusteita.

Muulta osin valvontatehtävien siirto voidaan lainsäädännössä toteuttaa eläintautilain nojalla annettavilla maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Ehdotetun lainmuutoksen mukaisten maksujen tarkemmista perusteista tultaisiin säätämään valtion maksuperustelain nojalla annettavalla maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksessä ehdotettuja maksuja arvioidaan perittävän noin 480 000 markkaa vuodessa. Maksutulot on otettu huomioon valtion vuoden 2000 talousarvioesityksessä momentin 12.30.23 (Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot) maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuloarviossa. Valtion menot eläinjätelaitoksiin kohdistuvasta kunnaneläinlääkäreiden valvontatoiminnasta olivat vuonna 1998 noin 28 000 markkaa. Vastaavat menot vuonna 2000 maksettaisiin talousarvioesityksen momentin 30.01.24 (eläinlääkintähuolto) määrärahasta. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tarkoituksena on ottaa palvelukseensa eläinlääkäri eläintautilain mukaisia valvontatehtäviä varten. Eläinjättedirektiivin ja eläinperäisten rehujen sisämarkkinakauppaa koskevan direktiivin 92/118/ETY mukaan eläinjätteen käsittelylaitosten tulee olla virkaeläinlääkärin valvonnassa (viimeksi mainittu direktiivi: Neuvoston direktiivi 92/118/ETY, eläinten terveyttä ja kansanterveyttä koskevista vaatimuksista sellaisten tuotteiden yhteisön sisäisessä kaupassa ja yhteisöön tuonnissa, joita eivät koske direktiivin 89/662/ETY ja, taudinaiheuttajien osalta, direktiivin 90/425/ETY liitteessä A olevassa I luvussa mainittujen erityisten yhteisön säädösten kyseiset vaatimukset). Talousarvioesityksessä on ehdotettu eläinlääkärin palkkausmenoja varten 240 000 markan suuruista lisäystä momentin 30.23.21 (Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimintamenot) määrärahaan.

Rehua ja rehun raaka-ainetta valmistavia eläinjätteen käsittelylaitoksia ovat lihaluujauhotehtaat (2), tuoretta lemmikkieläinrehua valmistavat laitokset (11), turkiseläinten re-

hua valmistavat laitokset (33) ja turkiseläinten ruhoja käsittelevät laitokset (5). Kasvintuotannon tarkastuskeskus perisi ehdotuksen mukaan laitoksilta valvontamaksuja, joiden perusteena olevat kustannukset muodostuisivat pääasiassa tarkastuskäynneistä sekä lihaluujauhotehtaissa lisäksi näytteenotosta, näytteiden tutkimisesta ja vientitodistuksista. Tarkastuksia on tarkoitus tehdä lihaluujauhotehtaissa vähintään neljä ja muissa laitoksissa vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Voimassa olevien säännösten mukaan lihaluujauhotehtaiden maksujen perusteena olevat valvontakustannukset ovat noin 86 000 markkaa laitosta kohti vuodessa. Ehdotetun uuden valvontajärjestelmän mukaisia maksuja perittäisiin noin 56 000 markkaa vuodessa. Osa nykyisiin maksujen perusteisiin sisällyttävistä näytteenotto- ja tutkimuskustannuksista siirtyisi laitoksilta edellytettävän omavalvontajärjestelmän kustannuksiksi, jolloin laitoksille valvonnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrä pysyisi nykyisellä tasolla. Muilta laitoksilta ehdotuksen mukaan perittävät maksut olisivat noin 7 000 markkaa laitosta kohti vuodessa. Näiltä laitoksilta ei nykyisin peritä vastaavia maksuja.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön ja Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen virkatyönä. Valmistelussa on seuraaville tahoille varattu tilaisuus tulla kuulluiksi esityksestä: Elintarviketeollisuusliitto, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto, Honkajoki Oy, Findest Protein Oy, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ja Suomen Eläinlääkäriliitto. Lausuman antoi vain Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto, joka piti esityksestä aiheutuvaa kustannusten lisäystä kohtuuttomana omalla toimialallaan. Esitys on toimitettu myös valtiovarainministeriölle, jolla ei ollut huomautettavaa esityksestä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 15 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 424/1994, 1193/1996 ja 491/1997, uusi 5 momentti seuraavasti:

15 §

Sen lisäksi mitä 3 momentissa säädetään, eläimistä peräisin olevaa jätettä käsittelevien laitosten, jotka valmistavat eläinten rehua tai rehun raaka-ainetta, on suoritettava valtiolle maksu tämän lain mukaisesta valvonnasta, joka 5 §:n 2 momentin nojalla on säädetty muun viranomaisen kuin läänineläinlääkäriin, kunnaneläinlääkäriin tai tarkastuseläinlääkäriin tehtäväksi. Maksu on määrättävä valtion

maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000.

Ennen lain voimaantuloa saadaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*